Uspomene na rodoljuba i mučenika fra Danu Čolaka

Putujem mislima sjećanja na plemenita, smirena i zamišljena franjevca koji je iščeznuo u hodnji smrti, koji je kao divlja zvijer bio iscerio zube na njega i stotine tisuća modernih robova zloglasnoga komunističkog sustava. Tužno je krio osjećaje boli grcajući u neizvjesnosti svoje budućnosti. Tištala ga je zloća zavedenih ljudi s pomisli da su svi drugi nepotrebni i suvišni. Teško je proživljavao posljednje proljeće mladosti koja je izgorjela na lomači neprijateljske zloće. U tome očajnom odlasku bez povratka titrali su u njemu i najsitniji kapilari njegova bića, ali bez ikakve pomoći izvana. Lutao je mislima o vječnosti i nezaboravnim putovima prohujalih tegobnih dana djetinjstva. Ovlaženih očiju pošao je u rovove neizbježive smrti.

Riječ je o dobrome prijatelju, fra Dani Čolaku, dvije godine mlađemu od mene. Susreli smo se prvi put 1930. u sjemeništu na Širokome Brijegu. Postali smo bliski u djelovanju, iako je on bio tri godine mlađi u školi. Posjedovao je istinsko poštovanje prema starijima i posebno prema svojim profesorima. Bio je čvrsta značaja i djetinjski povezan s rodnom grudom kojoj je posvetio sve godine svoga svećeničkoga djelovanja. U njemu se skrivao patnik koji je osjetljivo proživljavao tragediju svoje Domovine i stradanja hrvatskoga naroda, prepuštena vlastitoj sudbini. Pogledi njegove ožalošćene duše zrcalili su se u riziku smrti i njegovu susretu s vječnim Bogom.

Fra Dane (Franjo) rođen je 25. kolovoza 1916. u selu Donji Mamići, koje danas pravno i upravno pripada župi Ledinac, koji se je 1930. odijelio od prostrane župe Rasno, na valovitome području južno od Širokoga Brijega. Mali je Franjo tijekom četiri godine pješačio u Rasno i u njemu dovršio osnovnu školu. Godine 1930. pošao je u sjemenište na Široki Brijeg, koji je bio na glasu strogoga odgoja i žive nacionalne svijesti. Nakon godinu dana kušnje na Humcu (1936.-1937.) vratio se u gimnaziju na Široki Brijeg gdje je završio sedmi i osmi razred srednje škole s velikom maturom.

Bogoslovn je studij pohađao u Mostaru i nakon tri godine, 29. lipnja 1941., ređen za svećenika. Na istome je mjestu završio dvije posljednje godine studija, jer zbog ratnih poteškoća nije mogao poći u inozemstvo. Godine 1943. pošao je u duhovnu pastvu kao pomoćnik u župi svetoga Mihovila Arkanđela u Drinovcima nadomak Imotskomu. Ali već je sljedeće godine ostavio župu i dopuštenjem svoga provincijala prijavio se u hrvatsku vojsku (domobran) kao kapelan. S vojskom je pregazio mnoge bogaze i doživio razne okršaje da napokon 1945. osvane u Zagrebu.

Glavni je hrvatski grad početkom svibnja 1945. bio pun izbjeglica kao šipak zrnja. U njemu je vladala pomutnja duhova bez jasnih smjernica za budućnost. Napokon se nepregledno mnoštvo vojnih postrojbi i civila počelo kretati prema zapadu tražeći razumijevanje i životnu zaštitu u pobjedničkih saveznika. Došli su do Bleiburga u Austriji gdje su doživjeli prijevaru i izdaju od Engleza. Na 15. svibnja pala je konačna i neopoziva odluka vojnoga vrha "gordog Albiona" o povratku izbjeglica u Domovinu. To je bila osveta pobjednika nad pobijeđenima. I ovdje se obistinjuje istina rimskoga pjesnika Virgilija (prvo stoljeće prije Krista) koji je u eposu *Eneida* napisao: "Jao pobijeđenima!"

Izbjegličko je mnoštvo 15. svibnja bilo izručeno jugopartizanima koji su izbjeglice na Križnome putu mučili i napokon masovno ubijali. Rijetki su se iz toga meteža izvukli i u nepreglednim kolonama nakon višednevne hodnje preživjeli. Bezbrojne izbjegličke suze kapale su na nepoznato tlo tuđih zemalja. U tim se kolonama smrti nalazio i fra Dane (Daniel) Čolak, koji je s hrvatskim vojnicima dijelio životnu sudbinu. Nakon tri dana smrtonosne hodnje, posve iscrpljen, izmrcvaren i duševno ojađen, našao je 18. svibnja 1945. groznu i nasilnu smrt u iskopanim rovovima kod Maribora u Sloveniji. Bio je jedan od devetorice pogubljenih hercegovačkih franjevaca koji su se našli na okupu i zajednički prolili krv za ideale vjere i narodne slobode. Fra Dane je ubijen u dvadeset i devetoj godini života i četvrtoj svećeništva. Njemu i drugim hrvatskim rodoljubima sudilo se po komunističkome načelu podobnosti i partijske pripadnosti.

Mladi je fra Dane Čolak bio pravi Kristov vojnik koji je "opasanih bokova i sa zapaljenom svijećom" (Lk 12,35) vjere otišao u vječnost gdje s plejadom katoličkih mučenika uživa nazočnost Svevišnjega u čijoj je prisutnosti stalno živio. A njegove ubojice moraju pred Božjim neporočnim sudom odgovarati za zločine koje su počinili.

I ovdje vrijedi Matoševa izreka: "Kad su Hrvati u pitanju, smrt ima najviše ukusa."

dr. fra Častimir Majić

IMENA DUVANJSKIH MJESTA

Vučipolje

Vučipolje je ekonimijska složenica, koja se sastoji od pridjeva vuč(j)i i imenice polje (vuči + polje = Vučipolje). U osnovi je ekonima imenica vuk, naziv zvijeri iz porodice pasa (*Lupus canis*), koji je u mnogih naroda i mitološko biće (primjerice vučica je othranila utemeljitelje Rima, braću Romula i Rema).

Inače, osobno ime Vuk i njegove brojne izvedenice (Vukas, Vukac, Vukmil, Vukmir, Vujo, Vujica, Vučak, Vučina, Vučeta, Vučko, Vukadin, Vukašin, Vuco,Vučemil itd.) bili su i uobičajeni i vrlo česti i u Hrvata sve do Tridentskoga sabora (1545.-1563.), kada se Katolička crkva opredijelila za biblijska i svetačka imena, što je svećenstvo u Hrvatskoj provodilo i dosljedno i sustavno. Upravo se stoga od 18. stoljeća ime Vuk na južnoslavenskim prostorima uglavnom vezuje za pravoslavlje i srpstvo.

Ime se Vuk pak davalo i iz profilaktičnih razloga (grčki *prophylaksis* = čuvati, unaprijed štititi), jer se vjerovalo da će dijete s tim imenom biti zdravo, otporno i snažno kao vuk, te zaštićeno od magijskih i mističnih sila, napose od raznih uroka (pogled ili čin kojim se može na nekoga navući nesreća, nedaća, zlo, bolest). Inače, vuk je i najproduktivnija profilaktička imenska osnova u hrvatskoj antroponimiji, osobito dinarskoga područja, kako u Hrvatskoj tako i u Bosni i Hercegovini.

Nekadašnje obilje zastupljenosti osnove vuk sačuvalo se upravo u hrvatskim prezimenima. U Hrvata je više od tri stotine tih prezimena s osnovom vuk, a ovom prigodom navodimo samo dio njih: Vučak, Vučemil, Vučemilo, Vučemilović, Vučena, Vučenović, Vučinović, Vuco, Vucić, Vučo, Vučić, Vučičić, Vučinović, Vudragović, Vugdelija, Vučković, Vujatović, Vujavić, Vujević, Vuić, Vujić, Vuičić, Vujičić, Vuinović, Vujinović, Vukdragović, Vuković, Vukas, Vukadin, Vukasić, Vukasović, Vukeljić, Vukinić, Vukojević, Vukšić, Vulas, Vule, Vulić, Vuleta, Vuletić, Vuljević, Vusinović, Vusisić…

Inače, duvanjsko Vučipolje bilo je ustvari selište, pastirski stanovi roda Musića nekoć Bilića iz Kovača, a prvi put ga spominje 1867. godine fra Petar Bakula kao naselje s 2 kuće i 22 stanovnika. Trenutačno u Vučipolju stalno prebivalište ima samo jedna starija ženska osoba.

Ante Ivanković

RTG
RADIO TOMISLAVGRAD
95.1, 95.9 i 103.3 MHz
e-mail: radio.tomislavgrad@tel.net.ba
www.radiotomislavgrad.com